

Tema 1

Synopsis – din guide til den mundtlige eksamen

Dette kapitel har primært ét mål: at klæde dig på til at gå til den eksamen, der måske venter dig, når dit forløb i samfundsfag er slut.

Hvorfor skal jeg læse dette afsnit?

* Fordi din eksamen i samfundsfag indebærer, at du skal kunne skrive en synopsis, lave en problemformulering og arbejde på de taksonomiske niveauer.

Hvad kan jeg bruge det til?

* Du kan bruge det til at forstå essensen af samfundsfag og til at blive bedre til at lave fede præsentationer af spændende samfundsfaglige problemstillinger.

Det produkt, der skal udarbejdes til eksamenen, er en **synopsis** baseret på en overordnet **problemformulering** – ind delt i **taksonomiske niveauer**.

Ovenstående tre begreber er dog ikke kun vigtige i forbindelse med den mundtlige eksamen. Begreberne vil gå igen i løbet af hele dit arbejde med denne bog, da de er grundlæggende for alt arbejde med og forståelse af samfundsfaget.

Hvert kapitel i denne bog begynder derfor med en problemformulering med tilhørende problemstillinger på de taksonomiske niveauer og på baggrund af

disse vil det være lettere for dig at skrive en synopsis.

Idéen er, at du gennem hele bogen får de værktøjer, du skal bruge til i *første omgang* at kunne arbejde med samfundsfag i dagligdagen og i *anden omgang* at gøre dig så hjemmevant i brugen af redskaberne, at du kan benytte dem konstruktivt til en eventuel eksamen.

Hvad er en synopsis?

Du har måske hørt om en synopsis før eller sågar prøvet at skrive en selv. Men hvad er en synopsis egentlig?

Kort sagt er en synopsis en måde at skrive en opgave på, hvor fokus er lagt på selve skelettet til opgaven, og herunder specifikt på, hvordan man har valgt at designe sin opgave. I Undervisningsministeriets vejledning til Samfundsfag STX B-niveau beskrives en synopsis på følgende vis:

En synopsis kan karakteriseres som en tekst, der ikke kan stå alene, men forudsætter en senere uddybning i en mundtlig præsentation og efterfølgende dialog. Synopsen er således ikke

til len

t gå til den
dsfag er slut.

ettere for dig at skrive
gennem hele bogen får
kal bruge til i første om-
ejde med samfundsfag
anden omgang at gøre
t i brugen af redska-
enytte dem konstruk-
eksamen.

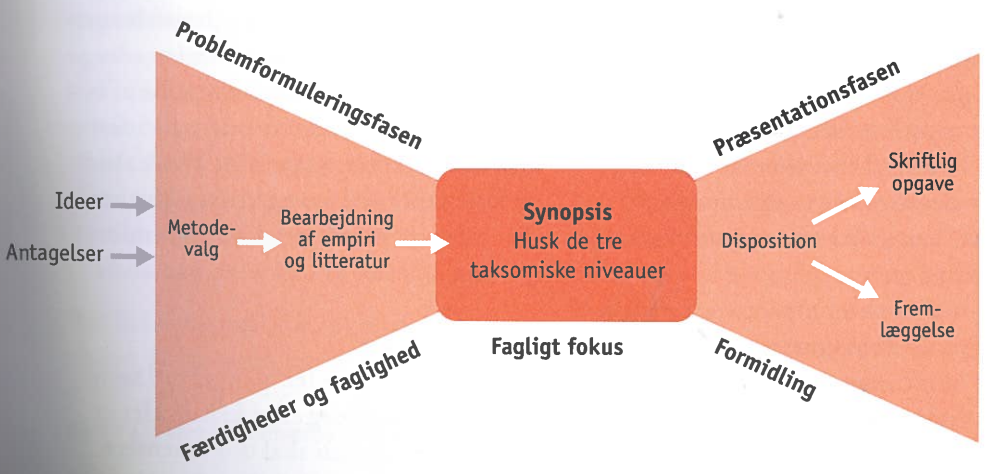
psis?
t om en synopsis før
at skrive en selv. Men
is egentlig?
synopsis en måde at
å, hvor fokus er lagt
il opgaven, og herun-
vordan man har valgt
ave. I Undervisnings-
ning til Samfundsfag
rives en synopsis på

akteriseres som en tekst,
e, men forudsætter en se-
mundtlig præsentation og
Synopsis er således ikke

den færdige besvarelse, men en forkortet og koncentreret udgave. Hvor den traditionelle skriftlige opgave er lukket og afsluttet, er synopsis karakteriseret ved at være åben for uddybninger og tilføjelser, og indeholder momenter som lægger op til dialog. Den mundtlige fremlæggelse struktureres ved hjælp af synopsis. På den måde fungerer synopsis som et talepapir, som fastholder den røde tråd i fremlæggelsen.

Når en synopsis skal udarbejdes, starter du med at lave en problemformulering. Dernæst opdeles den efter de tre taksonomiske niveauer gennem udformning af en række problemstillinger, så det er tydeligt, hvordan du vil undersøge din problemformulering i opgaven. Hele arbejdsprocessen kan illustreres ved hjælp af af **butterflymodellen** (figur 1.1).

Figur 1.1 Butterflymodellen

Butterflymodellen er en visualisering af hele arbejdsprocessen – fra ideer og antagelser over problemformulering til synopsis med problemstillinger og de tre taksonomiske niveauer til det færdige resultat med fremlæggelse, præsentation og formidling. Som det er tilfældet, når man binder en butterfly, er knuden midtpunktet, og desto bedre og mere omhyggeligt du gør dit forarbejde, desto bedre og flottere bliver sløjfen.

1.1 Synopsis – skridt for skridt

Nedenfor skal du kort læse om de forskellige faser i arbejdet med en synopsis. Nogle gange er det dog lettest at forstå ting igennem konkrete eksempler. Vi har derfor samlet både gode og dårlige eksempler i eksempelskemaet senere i dette tema.

Undervejs vil du blive præsenteret for redskaber, som du skal bruge, når du skriver din synopsis.

Forside

Skal indeholde opgavens titel, dit navn og hold.

Tip: Hold det simpelt!

Indledning

I indledningen skal du gøre det klart, hvorfor din problemformulering er interessant, og hvor i samfundsfaget den hø-

rer hjemme – om det er inden for økonomi, politik eller sociologi. Man kan se det som en lille appetitvækkende optakt til problemformuleringen. Der tages typisk udgangspunkt i nogle brede sammenhænge, der viser emnets relevans, og som fører til en afgrænsning i form af en problemformulering.

Tip: Pas på, at du ikke redegør for meget. Kun det allermost mundrette og interessante skal serveres for læseren i indledningen.

Problemformulering

Når man arbejder problemorienteret (og her skal 'problem' ikke opfattes negativt), er det naturligvis et godt udgangspunkt at starte med at formulere et problem i forhold til det stof, man arbejder med. Det kan være såvel empiriske som teoretiske problemer.

De bedste problemformuleringer udspringer af en undren. Det centrale er, at 'noget' ikke er indlysende i en bestemt kontekst. Der skal altså helst være en eller anden form for modsætning eller anomali (paradoks) i det formulerede spørgsmål. Fx kunne man spørge: "Hvorfor gå i gymnasiet, hvis man alligevel ikke gider lave noget?" – eller mere samfundsfagligt – "Hvorfor fjerner man ikke børnechecken/børnefamilieydelsen og efterlønnen for alle, når Danmarks velfærdsmodel er presset af høje udgifter?"

'Hv-ord' er at foretrække, når man arbejder problemorienteret. Når man så har sit 'undren-spørgsmål' er man klar over, at opgaven går ud på at 'finde svar på' det stillede spørgsmål.

En måde at styre og undersøge sin problemformulering er at opstille en eller flere *hypoteser*. Så kan man arbejde med at *verificere* eller *falsificere* hypoteser-

ne og dermed få undersøgt sin overordnede problemformulering.

Gør meget ud af problemformuleringen – det er fundamentet for det arbejde, der udføres. Kun sjældent vil man kunne udarbejde en faglig præcis problemformulering i ét hug. Oftest vil man vende tilbage til den oprindelige formulering og arbejde videre med den med henblik på præcisering.

Tip: Er det muligt at besvare din problemformulering med ét eller få ord? I så fald trænger den til en omskrivning! Husk, at denne proces kan tage lang tid.

Problemstillinger

Problemstillinger er underspørgsmål til problemformuleringen, der søger at besvare det overordnede problem gennem de tre taksonomiske niveauer:

Redegørelsesniveau:

En redegørelse kræver, at du er loyal i din formidling og klargøring af den faglige problemstilling og indhold. Du gengiver hovedindholdet. En redegørelse er *ikke* en gengivelse af indholdet i et eller flere bilag, et referat eller et resumé af begreber og teorier, men et uddrag af de centrale begreber og pointer. Husk altid en kort sammenfatning/delkonklusion, der indeholder redegørelsens centrale pointer.

Påvisningsniveau:

På dette niveau støder man på ord som *sammenlign*, *undersøg* eller *forklar*. Her er der tale om, at man skal dokumentere eller påvise sammenhænge – for eksempel ved at holde synspunkter og/eller tallemateriale op mod hinanden eller forklare en sammenhæng. Der skal ikke tages stilling eller diskuteres. Også her forhold-

undersøgt sin overord-
muling.
af problemformulerin-
amentet for det arbejde,
sjældent vil man kunne
ig præcis problemfor-
. Oftest vil man vende
tindelige formulering
med den med henblik

at besvare din problem-
: eller få ord? I så fald
omskrivning! Husk, at
age lang tid.

er
er underspørgsmål til
ingen, der søger at be-
rede problem gennem
ske niveauer:

øver, at du er loyal i
klargøring af den fag-
ig og indhold. Du gen-
ldet. En redegørelse er
af indholdet i et eller
at eller et resumé af be-
men et uddrag af de
og pointer. Husk altid
tning/delkonklusion,
legørelsens centrale

øder man på ord som
og eller forklar. Her er
n skal dokumentere
enhænge – for eksem-
nspunkter og/eller tal-
hinanden eller forkla-
g. Der skal ikke tages
teres. Også her forhold-

der man sig loyalt til de aspekter/poin-
ter, der præsenteres. Samfundsfaglige
begreber og teorier indgår altid på dette
niveau. Husk altid en sammenfatning/
delkonklusion.

Diskussionsniveau:

Sidste trin – diskussionsniveauet – er en
fagligt funderet afvejning af synspunk-
ters og argumenters holdbarhed. Typisk
sker det ved at sammenholde to eller fle-
re modsatrettede synspunkter eller teori-
er. Her skal man betragte sig selv som en
slags 'dukkefører'. Man kan sige, at man
reelt lader de forskellige synspunkter
'diskutere med hinanden', mens man
selv står i baggrunden. Undgå for alt i
verden postulater og udokumenterede
udsagn. Vær saglig, og undlad at lade fø-
lelserne løbe af med dig. Diskussionen
skal altid understøttes med faglige be-
greber og teorier.

På dette taksonomiske niveau vil man
også møde ordet 'vurdering'. Her er der
tale om en selvstændig stillingtagen til
en problemstilling/udsagn ud fra en fag-
lig afvejning af synspunkters/argumen-
ters holdbarhed og relevans. Vurderin-
gen indeholder en sammenfatning, med
en personlig stillingtagen, der er baseret
på en faglig argumentation. Undlad "jeg
tror"-udsagn.

Husk sammenfatning/konklusion.

Tip: Det er vigtigt at holde en rød tråd
mellem de tre problemstillinger – formålet
er som bekendt at svare sammenhængende
på én (!) overordnet problemformulering.

Metode og teori

Når man arbejder samfundsfagligt, kan
der anvendes flere metoder, som du fra
starten skal tage stilling til og underbyg-

ge relevansen af. Du kan blandt andet
arbejde:

– **kvantitativt** (spørgeskemaer): Kvanti-
tativ metode er, når vi anvender tal og
statistik til at sige noget om en problem-
stilling. Et godt eksempel på en kvanti-
tativ fremgangsmåde er brugen af spør-
geskemaer. Det kvantitative handler om,
at noget kan kvantificeres, hvilket bety-
der, at der kan sættes tal på. Fordelen
ved at bruge kvantitativ metode er, at
man kan sige noget om de store linjer og
tendenser, og at vi – hvis vi bruger meto-
den ordentligt – kan sige noget om den
generelle udvikling i samfundet.

– **kvalitativt** (interviews): Kvalitativ me-
tode handler i ordets natur om at få en
dybdegående forståelse af et område, en
problemstilling eller nogle specifikke for-
hold. Her koncentrerer man sig i højere
grad om at forstå den enkelte case/obser-
vation frem for at forstå helheden. Gode
eksempler på kvalitativ metode er at lave
interviews eller observationer. I et inter-
view kan man spørge ind til de bagvedlig-
gende årsager, motivationer og hand-
lingsforløb i forbindelse med en pro-
blemstilling. Fordelen er således, at man
ofte får muligheden til at forstå, hvordan
og hvorfor tingene er, som de er. Udfor-
dringen er til gengæld, at man ud fra den
kvalitative metode (for eksempel et inter-
view) ikke kan sige noget om de store
træk og generelle bevægelser.

– **komparativt** (sammenlignende): At
arbejde komparativt vil sige, at man
sammenligner en række cases og syste-
matisk leder efter forskelle og ligheder,
der kan forklare bestemte forhold. Ek-
sempel på cases kan være en række lan-

de, forskellige velfærdsmodeller eller en række gymnasier fra forskellige dele af landet. I en komparativ analyse kan man både sammenligne kvalitativt og kvantitativt på tværs af lande, industrier, modeller eller andet.

En mulighed er også at kombinere metoderne. Det kaldes **metodetriangulering**. Et eksempel på **metodetriangulering** kunne være, at man først klarlægger en tendens eller udvikling gennem kvantitative data og derefter undersøger de nærmere årsager igennem kvalitative interview.

Det står dig frit for, hvilken eller hvilke metoder du vil anvende, men det er vigtigt at gøre noget ud af metodeafsnittet, da man i videnskaben skal kunne **dokumentere**, hvordan man er nået frem til sin konklusion.

I metodeafsnittet skal du også begrunde dit valg af **teori** og **empiri**.

At noget er teoretisk, betyder, at man bruger generelle forklaringer (teorier) til at beskrive og forklare sammenhænge i samfundet. Når man for eksempel beskæftiger sig med velfærdsstaten, kan man kigge på Esping-Andersens velfærdsmodeller, der er teoretiske modeller for, hvordan forskellige typer velfærdsstater er indrettet.

Når vi så ønsker at undersøge, hvor – og hvorvidt – disse modeller kan findes i *virkeligheden*, så skal vi gå empirisk (for eksempel artikler eller statistisk materiale) til værks. Det er her nødvendigt med konkret viden – data – om det pågældende samfund for at afgøre, hvilken model samfundet mest minder om. Konkrete data kaldes også for empiri (der på græsk betyder ”erfaring”), og indsamling

og analyse af empiri er derfor også centralt i samfundsfag.

Tip: Ved den mundtlige eksamen kan man ofte blive spurgt om, hvorfor man har valgt de(den) anvendte metode(r) frem for andre. Gør dig derfor tanker herom!

Svar på problemstillinger

Når du har opstillet din problemformulering, dine underspørgsmål og dit valg af metode, er det nu tid til at besvare problemformuleringen ved hjælp af de tre taksonomiske niveauer. Ofte er disse besvarelser kun i korte træk og kan med fordel opstilles i punktform. Husk altid en kort sammenfatning/delkonklusion.

Tip: I en synopsis er fokus ikke på, hvad du svarer, men i højere grad hvordan du svarer. Hold dig derfor til din taksonomi i besvarelsen af dine problemstillinger, så du husker at følge ”skelettet”.

Konklusion

Hele synopsisen sammenfattes i nogle få sætninger. Husk at forholde dig til problemformuleringen.

Tip: I en konklusion må der aldrig stå noget, som ikke allerede står skrevet i opgaven. Sørg derfor for, at alle dine konklusioner også fremgår i det foregående punkt ”Svar på problemstillinger”.

Litteraturliste

Din *litteraturliste* er opgørelsen over benyttede materialer (bøger, artikler, hjemmesider etc.).

Tip: Arbejd på din litteraturliste undervejs i processen, så du får noteret dit materialebrug ned løbende.

1.2 Synopsis – to do and not to do!

	To do	Not to do
Indledning	De seneste år er der sket et boom i forbruget af sociale medier blandt skoleelever. Flere eksperter har fremhævet en stigende (...) tal viser at (...) men hvordan er vores samfund udfordret (...) Jeg har valgt at fokusere på problemformuleringen:	Et socialt medie er for eksempel Facebook. På Facebook kan man skrive til hinanden, like og dele (...) derudover findes der et andet socialt medie, som hedder Twitter (...) jeg vil gerne skrive om sociale medier og om de er gode eller dårlige (...) Derfor har jeg lavet nogle spørgsmål:
Problemformulering	Hvad betyder sociale medier for evnen til at indlære?	Er de sociale medier gode eller dårlige? Hvem bruger sociale medier? Hvilket socialt medie er mest populært? Hvad kan man bruge et socialt medie til?
Problemstillinger på de taksonomiske niveauer	Redegør for forbruget af sociale medier blandt danske skoleelever på baggrund af selvvalgt empiri. Sammenlign holdningerne til det stigende forbrug af sociale medier blandt skoleelever i bilag 1, 2 og 4. Diskutér holdningerne i bilag 3 og 4 med udgangspunkt i Axel Honneths teori om behovet for anerkendelse.	Hvad er sociale medier, og hvad bruger man dem til, og diskutér, om det er godt at have dem. Redegør for sociale medier, og hvad det er. Undersøg, hvad man kan på Facebook, og hvad folk laver derinde. Diskutér, om du godt kan lide Facebook og Instagram, og hvad der er bedst.
Metode og teori	I min besvarelse af problemformuleringen vil jeg benytte mig af kvantitativ metode med henblik på at (...) Senere vil jeg anvende kvalitativ metode til at (...) Mit teoretiske udgangspunkt vil være Axel Honneths teori om (...) Mine materialer vil være (...)	Min metode er interviews, fordi jeg vil spørge folk, der måske kender svaret på spørgsmålet. Jeg vil bruge metoden spørgeskema til at finde ud af svaret på mit spørgsmål. Jeg vil både læse i artikler og andet for at finde ud af svaret på ... Jeg vil finde det rigtige svar i bøger.
Svar på problemstillinger	Redegør for forbruget af sociale medier blandt danske skoleelever på baggrund af selvvalgt empiri: Tabel 1.1 er fra Eurostat, 2015. Den viser en eksponentiel udvikling i forbruget af sociale medier hos danske skoleelever i perioden 2006-2014. (...)	"Jeg har fundet ud af, at sociale medier kan bruges til rigtig meget, og at man bliver meget påvirket af dem som person. Derfor kan man også undersøge, at de har en stor betydning for os alle sammen, da vi alle sammen bruger dem.

	To do	Not to do
	Sammenlign holdningerne til det stigende forbrug af sociale medier blandt skoleelever i bilag 1, 2 og 4: I bilag 1, 2 og 4 præsenteres en række forskellige (...)	Det kan man diskutere, om vi måske skulle lade være med, når de ikke er gode for os, men jeg har fundet ud af, at vi nok ikke skal tro, at folk holder op med at bruge de sociale medier lige med det samme"
Konklusion	Først har jeg ved hjælp af empirisk materiale redegjort for forbruget af sociale medier, der viser, at (...) I min sammenligning af holdninger kom det til udtryk, at (...) På baggrund af min problemformulering kan jeg konkludere, at (...)	Svaret på problemformuleringen er, at mange bruger sociale medier, og at det ikke er godt for os. Man kan ikke rigtig sige, hvad der er rigtigt og forkert, så jeg kan ikke svare på min problemformulering.
Litteraturliste	Bøger: Bjørnstrup, V., Matthiesen, T. & Skov, O. 2015, Netværkssamfundet, Jeg er på, altså er jeg, 2. udgave, Forlaget Columbus, København. (...)	Bøger: B-bogen, Netværkssamfundet – "Jeg er på, altså er jeg", Velfærdsstaten under pres

'de fede ord'

- * Synopsis
- * Problemformulering
- * Taksonomiske niveauer
- * Butterflymodellen
- * Redegørelsesniveau
- * Påvisningsniveau
- * Diskussionsniveau
- * Kvantitativ metode
- * Kvalitativ metode
- * Komparativ metode
- * Metodetriangulering
- * Dokumentere
- * Teori
- * Empiri